

ЗЕМУНСКИ ГЛАСНИК.

Земунски Гласник излази Недељом у јутру. Цена му је годишња 5 форијнти у банкнотама заједно с поштарином или достављањем у кућу. За предбројнице у Србији стане лист овај дукат цесарски с поштарином. За Босну, Херцеговину и Стару Србију 60 гроша турских, ван турске поштарине, коју предбројници сами имају плаћати.

Број 19.

Предлату на Земунски Гласник прима из Аустрије Сопронова печатња у Земуну, из Београда и унутрашње Србије г. Велимир Валожкић у Београду. Предбројници из Босне, Херцеговине и Старе Србије предброје се у плаћеним писмима код управе вилајетске печатње у Сарајеву. Без новаца никакве се не уважавају наручбине.

Србија у народно-привредном погледу.

Веома нам је ограничен простор листа за толики материјал, који нам се појављује на све стране усљед великог кретања на трговачко-економном пољу у нашем крају, а „Гласник“ је поглавито посвећен економним интересима својих читалаца. Тако смо морали и следећи чланак одложити за неко време, јер неимадосмо довољног простора за њ, и ако нам се види да је вредан, да заузме прво место у нашем листу. Нека нам дакле г. писац опрости, што га тек у данашњем листу износимо читаоцима.

„Од кад Србија сама собом управља много је урађено. То морају и непријатељи да допусте. У тој земљи, која је била запуштена и која је четири века стењала под варварским игом, видимо добру организовану управу, судове и школе. При том је војно устројство народа такво, да може у свако време, не само свој завичај од странских нападања бранити, већ спремна је, да оне границе заузме, које по историјском позиву Србија ће ма кад било заузети. Кад помислимо да је српски народ три трећине овога века делом у борби за своје државно биће провести морао, онда морамо признати да је много урађено, и то са тако малим средствима, да томе има слабо примера у историји осталих народа. Да није ни једна друга држава мање повчану снагу народа трошила, то ће сваки признати, који познаје цифре земаљског буџета прошлих година.

Да ли је Србија и у народно-привредном погледу толико напредовала, колико у политичко-административном? Истина, земаљска продукција и извоз умножили су се, трговина се развила, Београд па и неке друге српске вароши оживеле су и пока-

зују да су седишта богатства и грађанског благостања. Могли би се с таквим резултатима задовољити, кад би Србија могла бити изолована од другог света и кад неби имала да изврши историчку улогу, коју јој прописује њезина прошлост, географички положај и народни одношаји њезини, што све скупа Србији налаже да изврши свеопшти задатак, и то не само политичко-народни, већ и народно-економни. Као што влада и народ српски треба да изврши свој историјски задатак, тако исто треба да у народно-привредном погледу одређену мету достигну. Као што данас ствари стоје, не може се ни помислити да какав народ политично може напредовати, а да у народно-економном стању изостане. У колико је узвишенија мисија Србије на балканском полу-отоку, у толико већма има она да ради у народно-економном погледу.

Пољоделство, радиност и трговина јесу основи народне привреде. Развијање пољоделства постизава се поглавито добрим школама, којима се шири образованост код земљеделаца. Већа образованост изазове и веће потребе, а веће потребе рађају приљезност, дакле већу продукцију. Постану ли у сељака веће потребе, то ће он сам увидети да своје производе и квалитативно поправља. На то највише служе добро уређени мајури (Musterwirtschaften) каквих би требало да заведе српска влада у сваком округу по један. Корисне су и популарне књижице о пољоделству и скотоводству. — Јер тек кад сељаци буду увиђалисами потребу рационалнога рада, онда су тек од користи пољоделске школе и задруге. Но док тога нема, дотле ће ученици економних школа, као досад постојати општинским писарима, у место да су практични земљеделци.

Радиност се тек развијати може тамо, где има техничких знања, а

што се тога тиче, то Србија врло хрђаво стоји. Самој је влади од потребе да себи такве стручне људе са стране доведе. — Досад је врло мало урађено што се тиче техничког погледа. Занатлијске школе и реалке морају се у сваком окружном месту завести, као што би од потребе било, да у Београду постоји виша техничка школа, али не по имену, већ у ствари. У таквом заводу не треба поверити дилетанту од сто струка седам професура, ма он знао свирати у колико му драго инструментата. То су жртве што се изискује од владе, и земљи ће се то стогубо вратити.

Трећи је услов економног благостања народног развитак трговине. О развитку пољоделства и радиности владина је дужност старати се, за развитак пак трговине ваља да се брину сами српски трговци а поглавити је то задатак београдским тргоцима. Они не треба да чекају у том погледу иницијативу од владине стране, јер где трговци таково што чекају од владе, да их она поучава о њиховом задатку, шта и како да раде, ту трговачкога духа нема, ту неможе бити ни разговора о саучешћу у светској трговини.

Српски трговци треба да испитају своје стање, треба разборито али уједно и енергично трговачке задатке латити се, и постојано и патриотично да узвишену мету себи стављају; ако тако поступају то ће зацело ту узвишену целу постићи и свој и земаљски интерес неговати. Трговцима ваља само у томе да траже помоћи од владе, што у владин делокруг спада, т. ј. да заједно са законодавством све то савесно испуњава, што се од добро уређане управе очекује. Иницијатива пак у чисто трговачком обзиру не спада у дужност владину, већ је то задатак трговачког staleжа.

ДОМАЋЕ И СТРАНЕ ВЕСТИ.

Земун. Одавна је признано и усвојено, да: сваки посао, сваки рад изискује људе, који су му вољом и примредом својом одани, који су управо позвани да га врше. Без јаки, спремни и позвани сила никаква се ствар ваљано изградити не да, никако се свом усавршењу приближити не може. Ово највише стоји код школске ствари, коју само позване силе унапредити могу. Уверење то крепе нам и испити у овд. српским школама, који слободно рећи смем уопште на задовољство свију нас испаше. Али пека ми је дозвољено да се и о појединим разредима, у колико простор овог листа допушта, потање изразим.

Први разред је свагда место, у које сасвим безазлена и неука дечица ступају. Ту им се дакле даје темељ, на ком ће остали учитељи зградити науку и практичног знања да издају и ако овај добар ударен буде, као што са утехом казати смемо да га је наш г. учитељ тог разреда и умео и хтео ударити, онда ће главна школа своју задаћу потпуно да реши. По овом првом испиту судећи имамо се у овом разреду на годишњем испиту лепом успеху надати.

У другом разреду испит најсјајније испаше а од г. учитеља, који је ове године тек први пут на пољу школске наставе почео да дела, имамо се многим надати. Ту смо видели, да у школи ваљан дух убучавања влада и дечица су све науке што им је г. учитељ својим вештим предавањем у срца уливао потпуно схватила и на сва питања врло добро, слободно и одређено одговарала.

Трећи разред исто је лепим успехом увенчан а особито нам је похвалити успех у науци рифанској, коју је г. свећеник св. Никол. цркве вешто предавао.

Да и не спомињем свако ће знати, да смо најжељније чекали да видимо испит у нашем 4. разреду, да се уверимо да ли може наша главна школа децу како за будући практичан живот тако и за више школе ваљано приправити. И знајући како су деца неприправна у овај разред дошла изненадило нас је кад се уверисмо колико је свега ту свршено и то још сасвим темељно и практично. Истит овај, што је сасвим добро и на задовољство свију присутних испашо, јамчи нам да ће свака идућа година у овом разреду са бољим и бољим успехом се по-

носити и наша ће се главна школа са школама тога рода ма које народности успоредити моћи. Једино би то овде приметити имали, да се из науке рифанске слаб успех видео, и требало би да се ова што практичније предаје, јер просто учење катихизиски правила на памет, никада не може лепа успеха донети а штетно је како по дечије душевне моћи тако и по сами предмет, који би требало да им вечитом својином постане.

У горњов. школама испити задовољше свачије искање и г. учитељима можемо на труду само благодарити. Још кад би тамо могао трећи разред засебан бити, како би деца у њему довољне припреме за 4. разред прибавила. И овде би било желети, да тамошњи г. свећеник катихизис практично предаје, јер се само таквим учењем добија чврсто знање веронауке.

Сад да рекнем коју и о женским школама. Из онога што је испитивно успех се у сва три разреда добар показао. Истина да је задаћа женске школе она иста, која је и сваке школе уопште, али притом учитељице женских школа морају овде још и на женске дарове и карактере па и на њихово опредељење искључиво презрење узети. Женска по своме природном опредељењу позвана је да три задаће у животу врши. Мора и треба да буде мати у породици, васпитатељица и учитељица своје деце и домаћица у свом домаћем газдалуку. С тима трима задаћама ваља женску децу још из малена у школи упознати и дати им поуке, како ће их доцније разумно и ваљано да реше. Поред тога треба да школа нашу женску децу и за патриотичне Српкиње одгаја. Ми ни најмање несумњамо у трудољубље наших г. учитељица, но почем на овом испиту невидесмо, да је о свима тим најглавнијим задаћама женских школа што рађено, држимо да су оне осталим предметима сво време жртвовале, па се усуђујемо своју скромну жељицу изразити: да се у будуће томе више пажње обраћа, с тим више што су женске стуб човештва, што ће од њих временом Српство матере добити, а добро и своме опредељењу сходно васпитање и обучене матере постају најбоље и најкрасније помоћнице у делу дечијег васпитања и однеговања.

Све што рекох, рекох из чисте намере, да нам се школска ствар унапреди, а убеђење ми је: ако желимо што поправити, то га никако игно-

ровати не смемо, јер само се тим начином до праве истине долази. Уопште велим: школе су нам из темеља поправљене и свака крајцара, која се на њих трошила буде, доносиће обилату лихву!

— Пре неки дан држаше више њих изобраних скупштинара договор посаветовавши о томе, кога да бирају у управљајући црквено-школски одбор. А као што чујемо, сложише се сви како у погледу на претседника, потпретседника и тајника, тако и на остале скупштинаре. Ту би имали приметити, да не би никако одговарало репрезентантивном начелу, кад се не би при бирању одборника узимало обзир на она лица која получише највише гласова од народа! Сутра ће се у главној скупштини одбор тај бирати.

— Из Ст. Пазова пише нам наш дописник: У месту Војки убио је ономад из пушке граничар Панта А. Вују бирташа г. Васе Николића. Злочинство се то догодило због такве маленкости, да се човек зачудити мора пакосном срцу убице. Код реченог бирташа играли су ту ноћ карте, и убица узајми од убијеног три форинта и да му његову пушку у залог, коју је са собом имао. Кад је дан освојено а он заиште да му да његову пушку, па кад буде имао новаца платиће му дуг. Бирташ му нехтеде пушку дати, рекавши, да је човек сиромаша, а мора газди платити. На то отиде убица кмету Арсенију. Кмет отиде бирташу да иште пушку, но овај не хтеде је ни овоме без новаца дати. На то се разљути Панта граничар рекавши: „Ето ти петице, одбиј колко сам дужан, па дај ми моју пушку.“ Бирташ му врати два форинта с речима: „Ево ти Панто пушке.“ Панта узме од њега пушку из које га сместа убије. Издишући рече убијени: Ух Панто, зашто ме уби. Ово се догодило у присуству више њих људи. На испиту рече убица само то, да му се црно на очи навукло кад је убио човека. — Осим овог сажалења достојног случаја немам вам ништа другог одавде јавити. Радње још од божића слабе су, премда смо се надали, да ће добро пролазити уљед берићета по земљоделце у прошлој години. Слабо је било и сватова ових месојеђа у овом крају Срема. — Овом приликом хоћу да напоменем једну остарелу наредбу, управљавану у граници, која показује како се ту још схваћа слобода радње. Гостионичарима је прописано

пошто они морају свој еспап муштеријама да продају, т. ј. прописана је тарифа јела и пића, и онај који би против таквог прописа радио потпада казни. Пре неко време платио је један овдашњи гостионичар такође глобу, што је од г. официра управе десет новчића више за ручак наплатити усудио. Тарифа прописује четрдесет новчића за један ручак. Почем се по ту цену добар ручак давати не може, то је речени гостионичар педесет наплатио. Време би било да се такве неодговарајуће лимитације укину у граници, јер и ту је мерило вредности ствари тражба или понуда, као и код остале трговине.

— Из Митровице нам ово пишу: Пошт. г. Уредниче! Још до данас нико вам одовд писао није, а то „позванима“ ни најмање на част и понос служити неможе. Зар се код нас ни мало општински живот не креће из обичног граничарског мртвила? Зар се код нас ни једна реч о добру и напретку митровачке општине не збори? Зар се никакво удруживање у прилог бољег цветања друштвеног живота митровачког не појављује? Запитаће који свестап грађанин земунски. Но ја велим да свега тога и у нас има ако и не у тој мери у којој се то код вас у Земуни налази, само што ви о томе слабо дознајете, јер никога нема који би свету на виду све покрете нашег општинског и друштвеног живота са својим добрим и хрђавим странама пред очи износио, нема га који би замочио перо да стање наше и другом свету ради угледа а често и ради опомене у јавност пусти. Узмимо само како их њи мало држе барем оне листове у којима се верно бележе појаве у једној вароши, једној општини, (у Митровици само један примерак „Гласника“ одлази Ур.) који слабо разбирају о том, па ће нам тек онда јасно бити, колико ли мало бити мора, који у опште о опћим питањима што у живац народањ здиру, размишљају и своје мисли посредством штампе у свет пуштају. Заиста, мало више интересовања за појаве у општинском животу свију овопределних места не би нам шкодило! Али ви ћете сад помислити, да ћу ја барем сад коју цртицу из оvd. општинског живота у строгом смислу да напишем, али ћете се преварити у очекивању, јер по свом положају нико не могу бити посвећен у те ствари. Али као Митровчанин накап сам, да вам опишем једну

лепу умисао, у чијем се остварењу племенито дело родобља, чиста и незамућена свест наших Митровчана огледа. Јел те, да ћете одма знати, да се умисао та само у корист нашег мезимчета — нар. позоришта — клонила? Тако је. Наша читаоница дакле приредила је прошлех месечеја једну игранку у корист нашег љубимчета нар. позоришта а грађани се томе позиву сјајно одазваше, као што су читаоци ваши и из „Заставе“ дознати могли. Неможете си представити како се то сви све цадметаше у прилозима, као да с тим показати хтедохе, даје позоришту најсигурнија субвенција у љубави и пробуженој свести свог народа. А из „Гласника“ видисмо да и браћа Земунци истим племенитим путем ударише, само што им резултат не испале тако сјајан (ви ћете ваљда знати из којих узрока) као наш овде. Међер се наши Митровчани боље показаше! За још бољи знак нашег напретка у овдашњем друштвеном животу да споменем и село, што га је опет наша читаоница за дан 2. марта приредила. На селу је суделовала и наша пев. дружина а сви слојеви грађанства беху у најлепшој мери заступљени. Забава је испала на опште задовољство и трајала је до дубоке ноћи. Ето тако се код нас развија друштвена заједница, што нам само лепу наду у бољу будућног овог места уливати може. Само нам је жао, што нам наш г. пуковник народне варадинске пуковније више уживања у једном овдашњем циркусу у изгледу имаде и не хтеде нас на селу посетити.

— Из Београда пише нам наш дописник ово: 2. овог месеца била је главна скупштина београдске читаонице. За подпредседника би једногласно изабран г. Алимпије Васиљевић професор, за одборнике трговци Живко Ђорђевић и Радован Петровић Стева Поповић писар у министарству просвете, Урош Кнежевић уредник „Правде“ и Никодим Петровић свештеник. За казначеја би изабран Банковић трговац, за економа Стевчић трговац, за библиотекар Симо Симић писар у трговачком суду, а деловођ је остао исти К. Стевановић. Још је скупштина одлучила, да одбор замоли владу, да уступи читаоници какав плац, од бивших турских добара, било то на поклон, или на исплату. — 25. и 26. прош. месеца било је у овдашњем варошком суду јавно суђење због парнице, коју је подигао

Стево Милосављевић доктор против доктора Машина зато што је овај изнео да је Стево отровао жену Кнежевића магације још о колери 1866 године. Доктор Машин био је убеђен у томе, да је Стево заиста отровао жену, па је с тога и јавио полицији да она нареди комисију која би испитала лек, а и жену секцирала и прегледала јој утробу. У тој су комисији били: Г. Др. Панчић професор природних наука на великој школи, др. Шафарик, г. Рашковић професор Химије на великој школи и г. Пантелић бив. професор Химије у војеној академији, који нађоше, да она коликоћа лека, коју је доктор Стево прописао жени, неможе отровати човека. Но Машин који је био убеђен, да онолика коликоћа лека може човека зацело отровати упита за мњење највећег капацитета европског г. Шкоду професора медицине на бечком универзитету који беше машинова мњења. Тужилац г. Машина г. Стева Миросављевић наведе у својој тужби осим осталог и ово, како Шкода бечки лекар није вичан нашим законима, па с тога његово мњење о прописаном леку не вреди. (Г. Стево, чини нам се, да је имао право, што је у овом случају само мњење париског факултета уважио, где је он науку свршио, и који је његов поступак за коректан прогласио. У.) Заиста чудна ствар, каква посла имају научна мњења са законцима? То је тако исто, као год кад би ја одавде из Београда питао неког из Лондона да ли се окреће земља, а он ми отуд поручује да му пратим наш судски и кривични поступак да их најпре проучи, — да буде вичан у њима, па тек онда ће ми одговорити да ли се окреће земља или не. Г. Доктор Машин осуђен је нашим варошким судом на осмомесечни затвор. — Имам да вам јавим једну врло важну новост. Ова 1869 г. у књижевности врло је плодна, и она ће на сву прилику правити епоху у нашој књижевности. Од како престале излазити „Вила“, појавише се тма књижевних листова, па чујте, не штампани већ у рукопису. Уређују их нека деца у гимназији. У IV. гимназији сви су готово ђаци уредници листова: „Трна“, „Будована“, „Космаја“, „Боце“, „Снопа“ и т. д. и т. д. и т. д. Благо нама са таким листовима! — Министар унутрашњих послова забранио је у Србији новосадске листове „Напредак“ и „Комарац.“ Како се мењају времена! с.

— Из Трета добисмо допис од дописника нашег, из ког због простора само ово вадино: Познато вам је да смо имали дичнога госта, кнеза Николау од јуначке Црнегоре. За време његовог овде бављења говорено је, да је издао амнестију за све црногорске емигранте, те да се могу вратити у њихову постојбину. Ја сам пак из доброг извора докучити могао, да нису сви амнестирани, и само неким је дозвољено вратити се својој кући, као стрицу кнежевом, који је одмах с овим на Цетиње отпутовао. Док је кнез Никола овде био, отишло му је неколико млади Срба на аудијенцију да га поздраве добродошлицом. Он их је лепо примио и са сваким појединим говорио. Поведе се реч и о жалосној топчидерској катастрофи, о којој рече кнез Никола, да је њом Србији сломљено крило у најлепшем полету, и да је сво српство и христијанство на балканском полуострву покрила у црно. „Где сам год био, с ким сам год великашом или обичним човеком, са државником и принцом говорио, сваки га је сажаљевао. У кнезу Михајилу много смо изгубили; али ја сам највише изгубио! Изгубио сам брата и кума!“

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Беч, 8. марта. (Телеграм.) Банатска шеница у Бечу 87-фунт. по 4.40—45, бачка у Бечу, за готово, 83-фунт. по 3.92; тиска у Пожуну 88-фунт. по 4.75; тиска у Бечу 88-фунт. по 4.80; тиска у Феликсдорфу 86/88-фунт. по 4.90 пожунска у Најштату 88-фунт. по 4.80. Раж у Бечу, словачка 80/81-фунт. по 3.50, мађарска онако иста по 3.30—35. Јечам у Бечу, словачки 70-фунт. по 3.60, аустријски 69/72-фунт. по 2.90, 70/73-фунт. по 3.—, угарски 71-фунт. по 3.12—20. Зоб 45-фунт. по 1.82, 52-фунт. по 2.22. — Промета са шеницом беше 40000 мерава,

Стање воде Саве.

Код Земуна:

У петак 7. марта: 10 с. 3 п. над нул. Кишовито.
„ суботу 8. марта: 10 с. 10 п. над нул. Суво.

Код Митровице:

У петак 7. марта: 15 с. 6 п. над нул. Суво.
„ суботу 8. марта: 15 с. 4 п. над нул. Суво.

Код Сиска:

У петак 7. марта: 21 с. 3 п. над нул. Суво.
„ суботу 8. марта: 21 с. 8 п. над нул. Суво.

Земун. Изинао је нов ред пловидбе пароброда, што возе путнике крај српске обале. По том реду пловиће речене лађе три пута недељно од Београда низ Дунав, и то недељом, средом и петком изјутра. Лађе што недељом полазе иду до Оршаве, остале само до Градишта, но свака пристаје код Панчева и Базијаша. И за у Шабац пловиће лађе двапут уместо једанпут, и то понедељником и суботом.

Земун. Ове теретне лађе прођоше Савоуше за Сисак: Лађа „Силвестер“ са 4600 ваг. шенице, лађа „Михајло“ са 5304 вагана шенице, лађа „Св. Јован“ са 6000 вагана шенице, лађа „Алмаш“ са 5100 вагана кукуруза, лађа „Милева“ са 4000 вагана шенице, лађа „Франциска“ са 10000 вагана кукуруза, лађа „Јаков“ са 3950 вагана шенице, лађа „Јелена“ са 4126 вагана шенице, лађа „Армина“ са 3500 вагана кукуруза.

Земун. (Званично.) Финансиска управа у Осеку даје на знање, да се еспаши, што се у земунској армицији већ две године налазе а не зна се чији су, могу подићи.

— Телеграфски инспекторат у Земуну даје на знање, да је у Моровићу у вар. регименти нова телеграфска штација заведена.

— Карловачки мајстрат јавља, да ће се тамо 24. марта и 28. априла (10. маја) добра Софије Нинковиће, т. ј. куће под бројем 804 и 858. и два винограда под бр. 1516. и 1768. судски продавати.

— Варадински мајстрат даје на знање, да ће се тамо 22. септембра, 21. октобра и 24. новембра о. г. добро под бр. 160. Томе и Франциске Бросичевић, у Мајуру налазеће се судски продавати.

— Купиновачка кумшанија даје на знање, да се тамо 11. марта даје под закуп једна парохијална сесија, која остаде усљед редукције парохија управљена.

— Титељски батаљон јавља, да ће се тамо 18. марта држати дражба ради подвоза 1896 центи соли од Земуна до Титела, и 792 центе до Чуруга.

Београд, 5. марта. (о. д.) Видим да се у „Гласнику“ повела реч о новом банком заводу што се установљава овде у Београду. Допустите ми да и ја коју прозборим у тој ствари, ограничавајући се на две тачке у уставу, који се има поднети влади на потврду. Предмет је овај преважан по нас, те заслужује да се свестрано и објективно о њему говори.

Као што чујем, желе да даду том кредитном заводу име „српска народна банка“ и да основачи траже од владе тридесетогодишњу искључну повластицу. И ако желим у интересу економног напретка земаљског, да се банка заведе и да што пре своју радњу одпочне, то ми се чини, да фирма: „Српска народна банка“ није коректна, нити је праведно зактевање, да се том заводу да искључна повластица.

„Народна српска банка“ не може се тај завод назвати с тога, што том имену неодговара; јер новчани заводи под тим именом по примеру других држава карактеришу се:

1. Основна главница „народне банке“ набавља се у самој земљи, и то не посредовањем неколицине основача, већ јавним уписивањем.

2. Ако би странци куповањем акција поздније и постали акционари, то ипак не могу саучествовати у главној скупштини, које право само дотични државни грађани имају.

3. Исто тако могу само домородци бити управитељи „народне банке“, које потврђује влада.

4. „Народна банка“ не сме да есконтује менице странских фирма, него је ограничена на дисконт домаћих меница преданих од домаћих трговаца.

5. „Народна банка“ обично је овлашћена на искључно издавање банкнота, наравно у оним границама, које је поставило земаљско законодавство.

6. На челу таквог завода стоји бански губернатор, кога банка плаћа, али постављен је у звање од владе.

Из овога се види, да банка, која се сад заводи у Београду, нити по постанку свом, нити по делокругу, који се тражи, неодговара начелима, која су меродавна, ако се хоће неком новчаном заводу дати име „народна банка.“ Овај нови наш завод могао би се назвати: „прва српска или београдска банка,“ у колико је у намери подузимача, да заведу по унутарњости земље филијале или не.

Још мање може се овоме заводу дати искључна повластица. У свима државама, па и у онима, где „народне“ банке постоје, одустало се одавно од начела искључујућих повластица у погледу на банкерске заводе. У Србији пак сам закон повластице искључује. Није ни са народно-привредног гледишта корисно давати искључне повластице; јер од штете би било по економни развитак наш, ако би се таквом искључном привилегијом на пут стало другим српским подузимачима, који би временом или сами или у друштву са бечким, париским и пр. новчаним силама такође кредитне заводе у нашој отачбини завести хтели. — Слободна конкуренција на сваком пољу, нека буде дакле и у погледу на банкерске заводе уважена!

Београд, 4. Марта. (о. д.) Хвала вам, што сте моме допису у прошлости листу „Гласника“ прво место уступили. То сте добро урадили и с тога, што нису разлози од другог дописника нашег у истоме листу изложени темељни; и показују, да је он још новајлија у берским операцијама нашега времена, као што слабо показује и знање у народној економији, кад штетне последице прориче по нашу трговицу од те банке, што је овде оснује. У интересу нашег читајућег света чини ми се да се од потребе упознати га са ближим околностима, под којима се тај завод установљава. Ево цртице, из које сваки може дознати, како ствари стоје.

Издаје се засад 10000 акција по 40 дуката, што чини 400.000 дуката, од које франко-угарска банка у Пешти половину за се задржала, другу половину уписаше основачи београђани. Али нити франко-угарска банка, нити београдски основа-

чи не сматрају те акције као уложну главницу, они ће их одмах на бечкој или пештанској берзи да продаду, и то са добрим добитком. Ево како.

Као што је данашње стање речених берзи може за извесно узети, да ће се тих 10000 комади акција за месец дана продати моћи, у толико пре, у колико неће бити потпуно уплаћене, него само 30%, дакле неће купци морати одмах 40 већ само 12 дуката за акцију платити. Није претерано претпостављати, да ће се при продаји једно на друго дванаест форината на свакој акцији добити што код 10000 комада чини 120.000 добитка. Главни део тога истина одлазиће у џеп франко-угарске банке, и то не само од оних 5000 акција, које је себи при оснивању задржала, него још и од осталих 5000 комада, Јер погодба је закључена, између основача и речене банке да београдски акционари само њојзи морају продају својих акција поверити, за који посао она је погодила 5000 дуката у име провизије, што по данашњем курсу чини 29000 ф. Дакле од надати имајућег се сувишка од 120000 ф., франко-угарска банка однеће 89000 ф., а београдски основачи имаће 31000 форината добитка од тог посла. А да ће се сувишак од дванаест форината на акцију постићи, доказ је томе сувишак од 24—25 фор. што се већ плаћа на акције скоро установљене аустријско-египатске банке.

Но уз то је франко-угарска још и други пробитачни услов за себе добила. Српска банка је обвезана, да се при будућим својим пословима у аустријско-угарској држави једино посредовањем франко-аустријске банке служи. Тиме је ова себи стекла сигурну и пробитачну по њу муштерију, од које ће имати сваке године лепе користи. А да ће српска банка у том погледу своју обвезаност да држи, за то гарантују три члана управљајућег одбора, које наименовати франко-угарска банка себи је право уговорила.

Рекао сам, да ће акције новог овог завода без сумње у друге руке прећи, јер тиме ће основачи прву добитну операцију своју произвести. Али то није ни од какве штетне последице нити по сам завод нити пак по домаћу нашу радњу, шта више, отуда ће по београдску пијацу тог добитка бити, што ће се продајом тих акција на бечкој берзи Србија увести у економски и финансијални међународни обрт европски, што је без сваке сумње од знатног народно-привредног значаја по нашу отачбину.

Речено је, да франко-угарска банка има право три члана одборска наименовати. То не шкоди ни мало самосталности овога српскога кредитнога завода, јер његов устав изриком прописује, да осталих осам чланова морају српски грађани бити, дакле ће се тим одређењем и онај нужни број акција морати сачувати у рукама српских грађана, који је нуждан да акционари могу постати чланови банке управе.

Шабац, 7. марта. (В. Р.) И ова недеља прође нам без каквог обрта, за који би вредно било да вам споменем. Довози су нове слаби, па е тога се плаћа шеница по 60—64, јечам по 50—51, зоб по 56—58, пасуљ по 90—95, шљиве по 120 до 140 гроша % ока. За Сисак се товари једна растовача за рачун земунске куће Ј. Е. Ф. са зоби, јечмом и шеницом, и један шлеп само са шеницом. Исто тако товари се неколико босанских лафа са шљивама за Рајевосело, а оданде ће у Сисак за Трет, где ће да пролазе под именом босанских шљива, вато и морају пристајати код Рајевасела.

Код оваких прилика има паробродско друштво најбољу корист од шљива, које до Рајева села у кирију узима, јер оно напаљује око 40 новчића од цене више за овакови пут, него што његова права тарифа прописује. Радо би желели знати, што је узрок тој повишеној кирији, која се баш код ове штације и то на шљиве напаљује? Рекли би, да то није без знања главне земунске агенције. Оваком неприликом користе се само приватне лађе, а њима се не приноси штета, као што се можда мисли. Но други пут више и јасније о том предмету.

Пешта, 3. марта. (С. К.) Још не могу да вам јавим за бољи пролазак радње, којој је стање онако исто као што је пре било. Одмах с почетком недеље показала је неповољности, који је карактер крив целу седмицу задржала.

Што вести са свију страних пијаца рђаво гласе по шеници, то је и код нас ова врста робе занемарена и маносачи уздржавају се што више могу од куповања, а и оно мало, што узимају, купују само ради семена. Све су остале врсте хране занемарене. И са њином шеницом за млинаре беше врло ограниченог промета, јер и брашно слабо пролази. С тога овдашњи млинови само толико

раде, колико је нужно за неопходну потребу, и купују шенице само по ниској цени. Цео промет ове недеље беше од прилике 80000 мерова, са 5, делом и са 10 новчића ниже него прошле седмице.

Цена шеници беше: 88-фунт. по 4.65—75, 87-фунт. по 4.55—60, 86-фунт. по 4.40—45, 85-фунт. по 4.10—15, 84-фунт. по 3.80—95, 83-фунт. по 3.55 до 65, 82-фунт. по 3.40—45, 80/81-фунт. по 3.15—20; тиске 82-фунт. по 3.60—65, 80/81-фунт. по 3.50—55 цолента.

Наполица је била занемарена и цена јој је по квалитету од 2.90 до 3 фор. цолента.

Јечам пиварски, који се тражио, те су цене сталне по 2.70—85; за јевгриницу (малц) по 2.30 до 45, за стоку (слабо се тражи) по 2.—2.15.

Зоб пролази само у местну потребу, 46-фунт. по 1.68—72, 50-фунт. по 1.73—74. (50 фунти.)

Кукуруз, готова роба по квалитету по 2.10—20, банатски за Мај-Јуни по 2.20 цолента.

Маст слабо се тражи, ипак се плаћа готова варошка роба с буретом заједно по 42 до 42.50; сеока роба по 39.50—40 фор., српска роба по 38.50 цента.

Џеђен мед по 18.50—19 фор., неџеђен по 17 до 17.75 цента. За восак траже 112—112.50, но не нађе узимаоца.

Лањске босанске шљиве, добру робу, држе на 7.70—75, али не беше знатнога закључка. Прекласким босанским шљивама је цена 5.50 до 6 ф., а лошије робе може се добити по 3.50.

Прву сорту шинарке држе на 19 ф., али налау се само по 18.50 узимаоци. Добра угарска и славонска роба пролази по 17.50—75, српска по 15.75—16 фор. по квалитету.

Јаван позив.

Као што подмукла звер и подли зликовац крадом нападају на сваког, на онда у криш беже, тако исто неки без поднуса дописници (као пасквилант) напада у новинама на моју част са намером, да ме пред српском публиком оцрни.

Путем истих новина опоменењ, да са именом на јавност изађе, несмеде он то учинити, но управ душмански своје измишљене лажи и клевете наставља.

Он се пред публиком несме показати, јер прво зна, да би публика, сазнавши га ко је, уверила се да је оно, што он пише, пакост и лаж; а друго и то врло добро зна, да ја умем моју част бранити.

Почем још писам добио од надлежне власти потражењу дозволу, да клеветнику опширно и потпуно одговорим, и да му за свагда лажљива уста затворим, то сам принуђен, њега са овим јавно позвати, да ми се лично покаже, ко је, како ћу онда, — сазнавши с ким посла имам, — тај посао са своје стране његовој особи достојно удесити моћи.

Ко ме најближе познаје томе не треба доказивати, да ми је скупља част него живот. — Лажљиви дописнице! желели ли се о том уверити, то ми се покажи, ако имаш у себи и најмање поштењег и мужанственог осећања.

У Земуну, 5. марта 1869.

Димитрије Орелъ,
помоћник варошке управе.

Школа за играње код лава.

Поучавање бива за децу од 7—12 година од 5 до 7 часова после подне; а за одрасле од 7 до 9 часова у вече.

Мечена плата од особе јест 4 форинта, која се напред нешта, већ кад че сврши поучавање.

Ф. Шварц,
учитељ играња из Баје.

Седмични преглед курса на бечкој берзи.

	3.	4.	5.	6.	7.	8.
	М а р т а.					
Дукат цесарски	5.83	5.84	5.83½	5.84	5.85	5.88½
Сребро	121.50	120.—	121.75	122.—	122.25	122.75
5% металици	62.80	62.60	62.75	62.80	62.60	62.70
Ови с кам. мај—новем	62.80	62.60	62.75	62.80	62.60	62.70
5% народни зајам	70.39	70.25	70.40	70.50	70.50	71.—
Акције народне банке	723.—	726.—	730.—	729.—	728.—	728.—
" кред. завода	298.10	297.40	298.40	300.20	300.20	298.40
Довози 1860. године	102.70	103.70	104.90	104.—	105.—	105.—
Лондон	124.—	124.30	124.30	124.25	124.55	125.—

Пловидба местне лађе до 21. Марта.

Из Земун у Београд, у 7 сахата у јутру.

Из Београда у Земун, у 7 и по сахата у јутру.

Из Земун у Београд и Панчево, у 8 сахата у јутру и у 12 и по сахата по подне.

Из Панчева у Београд и Земун, у 10 сахата пре, и у 2 и по сахата после подне.

Из Земун у Београд, у 5 сахата после подне.

Из Београда у Земун, у 5 и по сахата после подне.

Крчма на друму.

Приповетка Ивана Тургењева.

I.

На друму Б. . . обеју окружних вароши беше од скора велика кућа, коју су добро познавали кочијаши, кириције,^{*}) трговачки момци, торбари а особито многобројни и с разних крајева путници, који сваке године туда пролазе. Више њих су обично конаковали у крчми. Само каруце богаташа, које су обично са шест коња, не свраћаху се ту, али и ако се не свраћаху опет су кочијаши и локаји жељно погледали на трем испред крчме. Али и гоља са окљоцаним таљигама, тераше даље, доспевши до крчме, своје уморно кљусе, јер немаше више од три петака (новац од пет копејка) у својој кеси, да би могао конаковати у овој крчми, већ је морао да потражи преноћиште код таквог сиромашног сељака код ког осим соли, сена и леба ништа више нема па који и за то не иште ни једног копејка.

Осим тога, што је ова крчма била на ударцу путницима она је била и добро уређена: два дубока бунара са лепом водом, оба су имала точкове и гвоздене кове на ланцу, пространу авлију, ограђену јаким кочевима; пун амбар добра јечма, топлу собу за простаке, са огромном руском пећи, која је имала два чунка испречена као руке каквог средњевековног оклопника и најзад две прилично чисте собе са црвеним тапетима, који су готово избелили, са диваном и столицама од обојеног дрвета који су били узидани у дувају; још су ову собу украшавале саксије са цвећем на прозорима, који се нису никад отварали, од како су направљени, и готово су поцрнели од силне прашине.

Близу крчме беше још ковачница и воденица; па могао си и добра јела добити, само ако си умео задобити наклоност шишкаве куварице, која је особито лепо кувала, и онда није гледала колико ће јела усутити.

Одатле до друге крчме једва ли је било по врсте. Крчмар продаваше и бурмута, који, и ако је био помешан са пенелом, опет је зато имао пријатна дејства у носу. На кратко све му је ишло на руку, да се го-

сти у крчми дуже времена задржавају.

Било је увек гостију, јер су били свачим задовољни, без чега нема ништа; — али као што се у суседству прича — зато је крчмар имао толико пазара што је био срећан; све му је ишло добро што је год започињао и ако није заслуживао овакву срећу. Али тако је у свету: ко је срећан томе и петлови носе јаја.

Крчмар се звао Наум Иванов. Човек средњег раста, дебео, плећат, мало погурен, имаше велику округлу главу и проседу разбарушену косу, па кад би га видео неби рекао да да му има више од четрдесет година. Лице је имао пуно и весело, чело ниско, но бело и глатко, његове мале, светле морасте очи чудно гледаху. Главу је носио свагда оборено и тешко се је обрћао, ваљда с тога што је имао одвећ кратак врат. Ишао је брзо готово не машући рукама. Често се је смешио, и кад би се осмехнуо развукао би дебеле усне и видео би му пљоште беле зубе. Говорио је кад је морао, па и то само тек прогунђа. Премда се бријао, ипак је остао веран старом руском оделу. Носио је дугачак, олићан кафтан, широке гаће и ципеле на босим ногама. Често је одлазио од куће рад својих послова, којих је сијесет имао, тако: продавао је коње, давао је земљу под аренду, обрађивао баште, на кратко, занимао се сваковрсном трговњом. Но никад се на путу неби дуго задржавао, као орао, на кога је по очима врло наличио, вратио би се брзо у своје гњездо. Он је умео држати у поретку ово гњездо: заповедао је, надгледао, прорачунавао и то све сам, ником неби спустио ни копејка, али и сам не узимаше много.

Путници су се перадо с њим разговарали, а он је гледао да ни једна његова реч не буде узалудна. „Мени требају ваше паре, — обично говораше — а вама моја послуга и храна; братство за братство, а мрење за паре; јер кад се и путник и коњ му подмире, одма иду; кад је путник уморан може спавати, сувишно би му било разговарати се.“ То је тако тешко ишло, као да би му кљештама извлачио речи из уста. држао је велике и снажне раденике, но смирене и повољиве, који су га се бојали. Сваког великог празника давао би им по гривеник (новац од десет копејка) на ракију, а у друге дане нису смели пити.

Људи, наумова соја, брзо су се обогаћавали. Имање му је било на

четрдесет до педесет рубаља; но га није стекао праведним начином.

II.

На двадесет година од оног времена, од кад почињемо нашу приповетку, беше на овом месту друга крчма. Место зидане куће Наума Иванова, која је била црепом покривена, и која изгледала као какав спахиски дворац, сад ту беше као нека дашчара, покривена сламом; дувари пруже исплетени, — но и ова беше чиста и солидна крчма, топла, а и њу су радо посећавали путници.

Тадашњи крчмар звао се Аћим Семенов и био је роб једне имућне госпође из околине, Јелисавете Проторовне купце, удовице неког штаб-официра. Овај Аћим беше врло интеллигентан и радан сељак, који је отишао са два кљусета и таљигама да кириција по свету и после три године врати се са три прилична коња, и од тад је свој живот проводио по друму као кириција; ишао је у Казан, Одесу, Оренбург, Варшаву, па и ван Русије чак до „Липецка“ (Лајцига), а најзад тераше два крупна и силовита ждрепца, упрегнута у своје гломозне таљиге.

Кад му се безкућнички и скитнички живот досадио, и кад му се прохтело да се где настани и укући, (за време једног његовог путовања беше му умрла жена; доцније су му и деца помрла), одлучи се да остави кирицијање и гледао је да гдегод отвори крчму. Са допуштењем своје госпође сазида он на великом друму крчму и још купи пола десетине земље умрлог господара. Радња му пође врло добро. Он имађаше довољно новаца, да кућу како ваља уреди, а у том му је било од велике користи искуство, што га је добио, путујући много година по свима крајевима простраце руске царевине; он је знао путницима угађати, а особито кирицијама, својим некадашњим еснафлијама, многе је од њих и познавао, који су много трошили и за себе и за своје снажне коње.

Брзо се рашчу Аћимова крчма, чак на сто врста у околини. Путници су код њега радије долазили, но код пређашњег крчмара Наума, премда се Аћим не могаше с њим мерити у вођењу крчмарске радње. У Аћима беше све по старински; собе беху топле но не са свим чисте; зоб му је била мало мокра и мемљива; кола су му била у пола покварена. Јела, што су се на ето доносила била су таква, да би боље било да

^{*}) У Русији се не носе еспапи на великим, већ на малим колима, а то је толико колико може један коњ касом повући. Ова кола не иду сама већ у друштву, и то један их човек тера. Зими пак место кола су саонице.

се нису ни доносила, а то не с тога што је Аћим био цимрија већ што му је куварица у свом послу била нехатна.

Аћим није много на то пазио, већ је пустио да иде како иде; радо је давао на вересију — на кратко, био је добричина и крчмар, кога је сваки поштовао. При том се показиваше гостима издашан у угошћењу и у храни. Кад је поред самовара (руска машина за теј) тако је беседио, да сви гости накомеште уши, а особито кад је почео причати о Питру (Петру великом), о черкеским стенама или о прекоморским земљама. Много је знао; а како и неби кад је обишао толике земље и градове. Разуме се да је био вешт и да чашнице испија, и то је радо чинио кад би засео са својим другарима. Међу тим никад није пио одвише већ само ради друштва, наздравивши својим гостима по коју.

Особито су му били наклоњени купци, нарочито људи старога кова, који не полазе на пут док се не опашу, не улазе у собу док се не прекрсте и који не говоре с човеком док му не назову бога.

Па и сама спољашност Аћимова ишла му је на руку: он беше човек висока раста, нешто мало мршав, па и ако је имао много година, није изгледао тако стар. Имао је дугуљасто лице, ведро и високо чело, леп нос и танке усне. Из очију му је вирила доброта; мека и ретка коса покриваше му готово и врат; теме му је било готово ђекаво. Глас му је био слаб, но пријатан; у младости је био особити певач, али због многих путовања по чистом ваздуху и по зими су му се покварила плућа; говор му је био врло течан и умиљат. Кад се је насмејао, око очију би му се направиле боре као зраци и то му даваше врло дивни изглед. — Ово се само виђа код добрих људи. Мицао се полако и правилно; понашање му је било особито, као код човека, који је много света обишао, много што-шта видео и искусио.

Заиста имађаше Аћим — или Аћим Семоновић, као што су га у господској кући звали, куда је често одлазио, но недељом после подне свакад — заиста велим имађаше Аћим Семоновоћ све, да буде срећан, а био би и срећнији само кад неби имао једне слабости, што је многе унесрећила, па и њега не промаши. На име имао је слабост к женском полу. Кад се у коју зацона баш се зацона. Кад га је која госпа погледала, срце би му се топило као први

снег од сунца. Наш Аћим је већ често патио због својих осетљивих живаца.

Прве године, кад се Аћим населио на друм и ту кућу направио, био је зањат устројењем своје куће, уређењем крчме и многим другим пословима, да не имаде времена мислити на женски пол; а кад би му по који пут пало на памет, покушавао је да те мисли растера читањем светих књига, које су га особито занимале, (Аћим је већ за време свог првог путовања научио читати) полугласним певањем псалма или другим забавама, што су се богу допадале. При том већ узе и своју четрдесет шесту годину — време, кад готово све животне страсти изумиру и престају и кад о женидби више нема ни разговора. Аћим је и сам знао да је глупост о таквим стварима и мислити . . . али што је човеку суђено, — суђено.

Аћимова госпођа, Лисавета Прохоровна Кунце, беше, као и њен покојни супруг, немачког порекла, родом из Митаве, где је провела своје детињство и где је оставила многобројну и сиромашну фамилију, о којој се она врло мало бринула. Брига о својој фамилији поста још мања од онда, кад јој један од њене браће пешачки официр у војсци, дође у госте и толико се је заборавио да ју је назвао „du Lumpenwamsell“ и хтео ју је избити; међу тим јој у вече стаде тепати назвавши ју гадним руским језиком „својом поштованом сестрицом и добротинељком.“

И ако је текла туђа крв у њеним жилама опет је за то Лисавета Прохоровна и као удовица остала као рођена руска племићка. Она је живела једнако на своме пољском добру, које је њен муж штедњом купио. Она је тим сама управљала и врло вешто. Прохоровна је умела и најмањи доходак употребити користно; место гроша трошила је копјек, а то је баш био и доказ да је од немачког порекла; у свему осталом беше се са свим порусила. У ње је било много дворана а особито девојака, које су обично јеле њен леб. Од јутра до мрклог мрака су дембелисале, ама баш ни леђа да превију. Лисавети Прохоровној беше душа и свет каруце, радо је слушала проношење речи и потказивања. Особито задовољство налажаше у томе, кад би јој се ко од њених људи улагивао и кад би јој стао причати како јој је наклоњен, кога би најзад љокнула. Једном речју Лисавета Прохоровна имађаше све

оно, чиме се одликује велике госпође. Спроћу Аћима беше врло милостива; он јој је врло тачно исплаћивао кирију, она се је с њим врло пријатељски разговарала, и позивала га је шта више да јој дође у походе. Но баш у кући своје госпође очекивала је Аћима несрећа.

Од служавака Лисавете Прохоровне беше једна од двадесет и пет година, именован Дунаша. То беше дивно створење. Њене црте лица, весела боја лица, густа кудрава коса, живосне граорасте очи, мали затубаст нос, румене усне а особито полу-поругљиви изглед њена лица — све то беше тако да кад те погледди, привуче те. Па и ако је била сирота, опет зато била је горда. Њен отац Аретије је био тридесет година у чину дворонадзорника, а њен дед Стефан је био слуга једног давно умрлог барона.

(Наставиће се.)

Шпанија.

(Наставак.)

18. јуна 1854. Одонел у зачељу неколико регимената стигне у Мадрид. Одмах тог дана сукоби се са потером коју је сам војени министар Блазер предводио. Али за неколико дана стање ствари није се променуло. Тада изиђе прокламација Манчанера у којој је захтевао да се кабинет збаци, краљичина мати отера, да се устав од 1837. поврати, и да се народна војска опет наоружа. На овај позив у једно исто време дигну се све готово знатније вароши у Шпанији. Покрет се преобрати од војничке побуне у општу револуцију. Свуда се побратише чете с народом само у Мадриду дође се до барикадске борбе. Народ навали и запали двор христинин, која својој кћери у престолни дворац утекне. И министарске куће народ упали, а министри са претседником спасоше се бегством. Сад влада покуша да склопи министарство полак од модерадаваца (умерењака) а пола од прогресивета (напредњака) под претседништвом херцога Риваског. Но ово министарство мораше само један дан да траје под туком борбе и док су куршуми летели на дворац изабелин. Тада влада у помоћ позове Еспартера, који покуша да склопи министарство под претседништвом старог прогресијанског ђенерала Сан Мигујела. Овај избор беше народу по вољи. Али ђенерал не беше близу. Пошљу по њега 40.000 људи који га са ускликом доведоше у тријумфу. Еспарте-

ро објави програм, који је још даље ишао него Донелов, јер он народ позиваше, да позове уставодавну скупштину. Овај програм био је као и застава револуције. Ова револуција испрва је имала задаћу да обори постојећу управу и да донесе устав, али је после ишла да сасвим сруши династију и да подигне републику. После неколико победа дође Донел са својом непобедном војском у Мадрид а наскоро затим и Еспартеро. Присуство ова два омиљена мужа учини те народ прогна Христину у Португалију са губитком права на своја добра.

Еспартеро и његови саветодавци прогресисте били су господари положаја; али им је недостајала решителност, те опет постану оруђе у рукама Модерадоваца, од којих не могаше да се отресе. Ова околност спасе престо и династију. Јер у првом што се угушивао републикански покрет, министарство од либералне уније, коме је победнички херцог претседавао, учини да се уставодавни сабор скупи, и да се гарда што је 1844. отпуштена наоружа. Скупштина се скупи 8. новембра и одлучи ово: „Шпанија је уставна монархија наследна у породици Изабеле Бурбонске и њених законитих потомака, по вољи народа.“ Тако се опет суверенство на народ пренесе, јер је народ шпански могао да бира владу каква се њему допада. Од осталих одлука скупштинеких знатније су: закон о гвозденом путу, о телеграфским линијама, установа „црквених добара“ т. ј. да се продаду сва црквена манастирска општинска и правитељствена добра која никаквих прихода држави не доносе. Још се тамо вели: „католичка је вера: вера државе, али нико несме због вере да се гони.“ На жалост ова се установа доцније не изврши. Две године се посланици у сабору борише речима, па најпосле изађе апсолутна монархија из парламента као победница, и са црквом започне дело изадањаштва. Народне вође се поватају. Одонел остане у Мадриду на врху управе, Еспартеро се повуче. Донел није био прогресиста нити Модерадавац па опет са Нарвајецом сложи се у једну партију. Но све политичке извојеваности преминуле су као парне слике.

Већ у августу поче се министарска криза. Пошто види двор да се у Нарвајцу преварио наново га збаци. Ново министарство, у коме Моц и Армеро беху, најзнатније личности

изађе са програмом који је кроз и кроз либералан био, и који би потребама сувремености одговарао. Али овај програм због владе није могао да опстане, и министарство се не измени под управом Истурица. Народној скупштини ни мало се није допадало ово назови – министарство и почне спремати нову кризу. Зато наново позову Донела да предводи „либералну унију“ која се из Модерадоваца и прогресиста склопила. Ново-католичка странка беше потчињена и измакне се на дуже време са светске позорнице.

Беше настало крајње доба да се така влада створи, која би све партије, поцепане котеријом, уједно саставила, измирила, утишала политичке страсти и с тиме земљи мир набавила. Од г. 1834. – 1858. чинио се све нов избор у сабору који је министарство мењао па се морамо да чудимо да се у тој периоди од 24 године изменише 529 министара! Па још се већма дивити морамо кад помислимо да ни једна промена била није да се готово цео персонал чиновнички не поремети. Једни су остајали без одредења други још млади у пензији, па што би још државу могли да служе они беспослени и узалуд једу народно благо.

Донелово министарство најдуже је трајало 1858. – 1862. а што је тако дуго заостало нема се захвалити томе што су се велике реформе у либералноме смислу учиниле, јер Донел није био бог зна каки политички ђеније, него само с тога што су њега краљевци сматрали да је он друштвено стање у ред довео, а либералци да је преставничку систему поновио. Почем влада ништа није радила на политичком пољу обрати се интересима материјалним, нарочито кад јој се допусти кредит од два милијона. На све стране земљу пресецаху добри друмови и гвоздени путови; индустрија, земљерадништво нагло се подигне, једном речи кредит земље порасте а расходи и дугови се умере. Све ове сретне прилике па још марокански рат омиле Донелово министарство. Али што се Донел, бавећи се таком политиком, ни мало не обзираше на народна питања која још не решена остадоше учини те на скупштини од 1862. до 1863. године и ово министарство падне.

Сад се започне нова периода што је угрожавала да ће Шпанији нанети много кvara. Одонела замени Маркиз од Мирафлора који његову

политику под другим само именом продужи. Кабинету се ово недопадне, а особито министру Бамонду који почне гледати да се таки избор нареди да Модерадовци превагу добију. Ова мајсторија се прочује и у скупштини се подигне влади велика опозиција. Пет година мира виђаше се да су прошле. Изборници у скупштини надтицаху се ко ће боље да искаже владине мане. И тако се опет започе промена. На министарству се промене учинише, час изађоше неки Модерадовци са њиховим „принципима историјско-модерадовске партије, па како је ово загонетно тако је и само министарство било загонетка. Затим дође Александар Моннегдашњи вођа Модерадоваца. Тада се берза, скупштина и преса саставише да помажу владу у тешким приликама и чињаше се да је наступила нова ера среће. Но и то не траја дуго и Моново министарство паде. Сад позову опет Нарвајца. Међу тим финицијанска нужда растијаше. Грдие суме што су потрошене да се устанак у Сан Домингу угуши износише 289 милијона реала, а од тридесет хиљада људи што су тамо послати били остало је само 14000 што би се за борбу употребити могли. Негодовање се у целом народу умножише што се толики новац и толики људи упропастише. Министар финансије покуша да узајми од мадритских богаташа новаца, али му то за руком не испадне. (Свршиће се.)

Цветко Фелбер †.

Ономад у вече преминуо је један наш суграђанин, који је својим познатим и честитом поштовањем свију, који су га познавали, заслужио. Цветко Фелбер овдашњи архитект умрло је у 56-ој години и то после боловања само од неколико дана. Родом из Земуна посветио се видарском занату, у коме је, да се сасвим изобрази, посећивао бечку политехнику кроз више година, где је грађанско-инжињерско одељење свршио; после је посетио главне европске престолнице; био је у Минхену, Берлину и Паризу, која су места средсреда модерне архитектуре. Вративши се дома наставио се у Земуну радећи своју архитектуру радњу, у којој је следио своје оцу. Као знак поштовања и поверља поверише му Земунци неколико пути посланство код виших места. Он је био један од земуних депутираца на сабору троједне краљевине у Загребу 1848. г., а преклане је заједно са г. Пивћем изишао у Бечу пред цара на аудијенцију, молећи да се нашој вароши месарева цестара пода и. Исти је био више пута варошки заступник. Цивилан му је живот био без мане, служећи на углед свима грађанима. Њега олаккује удовица и многи еродници, којима беше отац и добродетељ. Но и наша варошка сиротиња изгубила је у њему добродетеља и пријатеља. Лака му земља!